

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies
Year: 8, Number: 29, p. 103-116, Autumn 2024

Giresun'da Sağlık Faaliyetleri (1960-1980)* *Health Activities in Giresun (1960-1980)*

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
29/07/2024

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
17/09/2024

Makale Yayım Tarihi
Article Publication Date
30/09/2024

Asya Studies

Uzman Ali Yılmaz
Giresun Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Bölümü

yilmazali2828@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8907-0248

*Bu makale yazarın doktora tezinden türetilmiştir.

Öz

Bu araştırmada, Giresun'da 1960-1980 yılları arasında sağlık alanındaki gelişmelerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Giresun'da sağlık faaliyetleri, modern anlamda Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde görölmeye başlamıştır. Şehirdeki ilk hastane; 1913'te Kızılay (Hilal-i Ahmer) Hastanesi olarak hizmete girmiştir. Ardından 1917'de Guraba Hastanesi açılmıştır. Bu dönemin savaş yıllarına denk gelmesi, açlık, salgın ve bulaşıcı hastalıkların çoğalması beraberinde modern hastanelerin ve sağlık hizmetlerinin iyi koşullara doğru erişmesini gündeme getirmiştir. Bununla birlikte Cumhuriyetin ilk yıllarında, kentte kolera ile birlikte tifo, difteri, kızamık, dizanteri, verem ve frengi gibi hastalıklar da ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz gelişmeleri önlemek için bu dönem itibarıyla kentte sırasıyla Giresun Memleket Hastanesi ve Şebinkarahisar Devlet Hastanesi hizmete açılmıştır. Giresun'da özellikle 1960 ve 1980 yılları arasında sağlık hizmetleri modern hâle getirilerek Giresun Devlet Hastanesi, Giresun Gedikkaya Göğüs Hastalıkları Hastanesi, Giresun Doğum ve Çocuk Bakımevi ve Kale SSK Devlet Hastanesi halkın hizmetine açılmıştır. Bu dönemde önemli ölçüde sağlık ocakları ve sağlıkvevleri faaliyete geçmiştir. Hastanelerin yanı sıra dispanser sayıları da artmış, Ana ve Çocuk Sağlığı, Verem Savaş, Frengi ve Lepra ile Nüfus Planlaması Dispanserleri kurulmuştur. Bu sağlık kurumlarının varlığı sayesinde Giresun, Türkiye çapında sağlık koşulları bakımından önemli iller arasında yer almaya başlamıştır. Ancak bu olumlu gelişmelere rağmen ilde sağlık kurumlarında personel eksikliği derinden hissedilmiştir. Bu noksanlıklar ise 1970'li yıllardan itibaren giderilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Sağlık, Hastane, Dispanser, Bulaşıcı Hastalıklar

Abstract

This study aims to reveal the developments in the field of health in Giresun between 1960 and 1980. Health activities in Giresun began to be seen in the modern sense in the last periods of the Ottoman Empire. The first hospital in the city was opened in 1913 as the Red Crescent (Hilal-i Ahmer) Hospital. Then, Guraba Hospital was opened in 1917. The fact that this period coincided with the war years and the increase in hunger, epidemics and contagious diseases brought the need for modern hospitals and health services to reach good conditions to the agenda. However, in the early years of the Republic, diseases such as typhoid, diphtheria, measles, dysentery, tuberculosis and syphilis also appeared in the city along with cholera. In order to prevent these negative developments, Giresun Memleket Hospital and Şebinkarahisar State Hospital were opened in the city, respectively, as of this period. In Giresun, especially between 1960 and 1980, health services were modernized and Giresun State Hospital, Giresun Gedikkaya Chest Diseases Hospital, Giresun Maternity and Child Care Center and Kale SSK State Hospital were opened to the public. During this period, significant health centers and health centers were put into operation. In addition to hospitals, the number of dispensaries also increased, and Maternal and Child Health, Tuberculosis Control, Syphilis and Leprosy and Population Planning Dispensaries were established. Thanks to the existence of these health institutions, Giresun began to take its place among the important provinces in terms of health conditions throughout Turkey. However, despite these positive developments, the lack of personnel in health institutions in the province was deeply felt. These deficiencies were tried to be eliminated since the 1970s. In accordance with the purpose of the research, the document review method, one of the qualitative research methods, was used.

Keywords: Giresun, Health, Hospital, Dispensary, Infectious Diseases

Atf Bilgisi / Citation Information

Yılmaz, A. (2024). Giresun'da sağlık faaliyetleri (1960-1980). *Asya Studies*, 8(29), 103-116.
<https://doi.org/10.31455/asya.1524281>

GİRİŞ

Giresun'un sağlık faaliyetleri konusunda birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle Cumhuriyet dönemi ile birlikte şehrin önemli kaynaklarından *Giresun 1967 İl Yıllığı*, *Cumhuriyetin 50. yılında Giresun 1973 İl Yıllığı* ve *Cumhuriyetimizin 75. yılında Giresun* adlı çalışmalar önem arz etmektedir. Modern anlamda ise Oktay Karaman'ın *Hilal-i Ahmer Cemiyeti Giresun Şubesi ve Giresun Şehir Tarihi*, Mithat Kerim Aslan'ın *Atatürk Devrinde Giresun'da Sağlık Faaliyetleri*, Muhammet Bulut'un *Sağlık hizmetleri ve Hastaneler*, Alaettin Pahsa ve Murat Kolikpınar'ın *Geçmişten Günümüze Giresun'da Sağlık* adlı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ise adı geçen eserlerin yanında TÜİK istatistik verileri ve şehrin yerel gazeteleri incelenerek, mevcut bilgilerin yanında farklı verilerin ilk kez ortaya konması amaçlanmıştır. Türkiye'de ve Giresun'da sağlık hizmetlerinin tarihi Cumhuriyet'in ilanından önceki dönemlere kadar iner. Bu meyanda Türkler, sağlığa ve sağlık alanında kurumlar oluşturmaya önem vermiştir. Dolayısıyla bu konuda sürekli bir çaba içerisinde olmuşlardır. Özellikle Osmanlı Devleti'nde sarayın ve ülkenin sağlık alanındaki hizmetleri *Hekimbaşı* denilen şahsın gözetiminde yürütülmüştür. Tanzimat sonrası 1850'lerde Tıbbiye Nezareti'nin kurulması, akabinde 2 Mayıs 1920 tarihinde çıkarılan 3 sayılı kanunla *Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti* adıyla yeni kurumun oluşturulmasıyla bu hizmetler daha modern usullerle ve ortamlarda yürütülmeye başlanmıştır (Sarısaman, 1998: 85; Aslan, 2003: 87; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 348; Bulut, 2023: 226). Giresun'da ise Cumhuriyet öncesi ilk açılan hastane 1913 yılında Hilal-i Ahmer (Kızılay) Hastanesi'dir (Karaman, 2003: 310). Ancak bu hastane hizmete girmesine rağmen o dönem itibarıyla şehrin sağlık ihtiyaçlarına yeterli cevap verememiştir. Dolayısıyla kentte savaş yıllarında açlık ve salgınlar sonucunda meydana gelen sağlık sorunları ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu dönemde özellikle sıtma hastalığı, yörede büyük can kayıplarına neden olmuştur. Karadeniz Bölgesi'nde etkili olan kolera, Giresun ve ilçelerine de yayılmıştır. Bu durumun önüne geçmek için çözüm yolları aranmıştır. Dolayısıyla Espiye'de salgını önlemek için 32 kişilik bir müdahale grubu oluşturulmuştur. Bu grup, ortaya koydukları çaba ve yararlılık dolayısıyla da ödüllendirilmişlerdir. Ancak kent modern hastane hizmeti ve hastalıkları önleme konusundaki çalışmalarında yetersizdir (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 348; Bulut, 2023: 226-227).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, kentte koleranın yanı sıra başta sıtma olmak üzere tifo, difteri, kızamık, dizanteri, verem ve frengi gibi hastalıklar da görülmüştür. Cumhuriyetin ilanı sonrasında ise Sağlık Bakanı olan Dr. Refik Saydam'ın kurumsallaşma çabalarıyla önemli bir aşamaya gelmiş, sağlık teşkilat yapısı bugünkü şeklini büyük ölçüde almıştır. Bu bağlamda Cumhuriyet'in ilk yıllarında Giresun'da sağlık açısından organize ve planlı bir sürece girilmiştir. Dolayısıyla şehirde, sıhhiye müdürlüğü ve hükümet tabipliği kurulmuştur (Aslan, 2003: 87-88, 90; Bulut, 2023: 226). Giresun'daki sağlık hizmetleri sadece hastaneler ve hükümetin tayin ettiği kurumlarla sınırlı kalmayarak, aynı zamanda Türk ocağı ve halkevi gibi kurumlarda da bu hizmetler kendi imkânları ölçüsünde yürütülmüştür. Bu dönem itibarıyla çiçek hastalığı da önemli bir risk oluşturduğu için sıhhiye müdürlüğü ücretsiz muayene ve aşı kampanyası başlatmıştır. Bununla birlikte sıhhiye müdürünün, Mayıs 1924 yılında Giresun'a 2.680 mübadilin geleceğini bildirmesi üzerine, Samsun Kızılay Murahhası Haydar Bey tarafından Dr. Ali Bey ve bir hasta bakıcı ile birlikte Giresun'a giyim eşyası gönderilmiştir. Müdürlük, 1924 yılında ücretsiz olarak 7.945 kişiye çiçek, 2.995 kişiye tifo ve 2.960 kişiye dizanteri aşısı yapmıştır. Ayrıca müdürlük, ilk altı ay içerisinde yardıma muhtaç olanlara 1.230 gram kinin dağıtmıştır. Ardından 1926 yılının bahar ve yaz aylarında ise 4.601 kişiye çiçek aşısı uygulamıştır (Sarısaman, 1998: 85; Aslan, 2003: 88; Yılmaz, 2019:44). Bu dönem 1925-1926 yıllarına ait kayıtlarda Giresun Sıhhiye Müdürü olarak Eyüp Sabri Bey'in salgın hastalıkları ile ilgili çalışmaları önem arz etmiştir. Ayrıca bu dönemde özellikle 1930'lu yıllarda verem hastalığı da her kesimden insana bulaşmış, yörede mücadelesi zor bir hâl almıştı. Bu durumun önüne geçmek için Giresun'da modern anlamda hastane yapılmasına önem verilmiştir (Aslan, 2003: 93; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 349; Bulut, 2023: 227).

Bu çalışmada 1960 ile 1980 yılları arasında Giresun'daki sağlık faaliyetlerinin gelişimini incelemek amaçlanmıştır. Öncelikle istatistiklerden elde edilen verilere göre çalışmanın şekillenmesini önemli ölçüde sağlamıştır. Giresun'da sağlık faaliyetlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesine yönelik olan bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Giresun şehri açısından Cumhuriyetin ilk yıllarından 1960-1980 yılları arasındaki süreçte salgın ile mücadele ve sağlık hizmetleri nasıldır?
2. Giresun'da sağlık alanındaki gelişmelerden halk nasıl istifade etmiştir?
3. Giresun'da 1960-1980 yılları arasında hastane, dispanser ve sağlık ocakları sayısında nasıl bir değişiklik olmuştur?

4. Giresun'da 1960-1980 yılları arasında sağlık alanındaki gelişmeler bir sonraki döneme nasıl bir zemin hazırlamıştır?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden biri olan doküman (belge) incelenmesi tekniğinden istifade edilmiştir (Çukurova vd., 2023: 90). Bu meyanda incelenmiş olan kitap, yıllık, istatistikler ve yerel gazetelerden elde edilen veriler karşılaştırılarak Giresun'daki sağlık faaliyetlerinin gelişimi analiz edilmeye çalışılmıştır. İçerik ve kapsam açısından incelenen Giresun'daki sağlık faaliyetleri çalışması "Giresun'da Hastane ve Personel Durumu", "Giresun Sağlık Ocakları ve Sağlık Evleri", "Giresun'da Dispanser Durumu", "Giresun'da Aşılama ve Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele" olmak üzere 4 temel başlığa ayrılarak incelenmiştir.

Bu temel başlıklardan "Giresun'da Hastane ve Personel Durumu" adlı başlık "Giresun Devlet Hastanesi", "Giresun Gedikkaya Göğüs Hastalıkları Hastanesi", "Giresun Doğum ve Çocuk Bakımevi" ve "Kale Devlet Hastanesi" olmak üzere dört alt başlık olarak ele alınmıştır. "Giresun Sağlık Ocakları ve Sağlık Evleri" adlı başlık "Giresun Sağlık Ocakları" ve "Giresun Sağlık Evleri" olarak iki alt başlıkta incelenmiştir. "Giresun'da Dispanser Durumu" adlı başlık ise "Ana ve Çocuk Sağlığı Dispanseri", "Giresun Verem Savaş Dispanseri", "Merkez Frengi ve Lepra Savaş Dispanseri" ve "Merkez Nüfus Planlaması Dispanseri" olmak üzere dört alt başlık olarak çalışmada yer almıştır.

Giresun'da sağlık faaliyetlerinin ortaya çıkışı, gelişimi ve şehre olan katkısına ilişkin kaynak taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler derlenerek bir araya getirilmiştir. Literatür tarama sürecinde sağlık faaliyetleri ile ilgili bildirimler, kitaplar ve istatistiksel verilerden istifade edilmiştir. Çalışmada İstanbul Beyazıt Kütüphanesi, Giresun İl Halk Kütüphanesi, Giresun Üniversitesi Hüseyin Hüsnü Tekişik Kütüphanesi ve Bulancak 75. Yıl İlçe Halk Kütüphanelerinden faydalanılmıştır. Araştırmada özellikle Giresun İl Halk Kütüphanesi, Giresun Üniversitesi Hüseyin Hüsnü Tekişik Kütüphanelerindeki kitaplar, Sempozyum bildirimleri ile İstanbul Beyazıt Kütüphanesinde yer alan Giresun ile ilgili yerel gazetelerdeki haberlerden istifade edilmiştir.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma için etik kurul izni gerekmemektedir.

BULGULAR

Elde edilen bulgulardan hareketle, ildeki sağlık faaliyetleri ile ilgili istatistiksel veriler, bildirimler ve gazeteler esas alınarak konular dönemlerine ayrılmıştır. Dönemlerde sağlık faaliyetlerinin tarihsel gelişimi ve kurulan hastanelerin kentin sağlık durumuna etkisi ağırlıklı tema olarak işlenmiştir.

Giresun'da Hastane ve Personel Durumu

Giresun'da 1902-1904 tarihli son Trabzon Vilâyeti salnamesine göre bir hastane ve dört eczane mevcuttu. Kentte modern anlamda ilk açılan hastane 35 yataklı olarak 26 Aralık 1913 tarihinde faaliyete geçen Kızılay (Hilal-i Ahmer) Hastanesi'dir (Sarısaman, 1998: 86; Aslan, 2003: 87; Karaman, 2003: 310; Gülşen, 2014: 86-87; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 348; Bulut, 2023: 226). Ardından 1917 yılında Giresun'a gelen göçmenlerin tedavisi amacıyla bir Guraba Hastanesi açılmıştır. Bu kurum kentte, Birinci Dünya Savaşı nedeniyle ülkelerini terk ederek göçmen durumuna düşmüş insanların ihtiyacını karşılamaya çalışmıştır (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 348; Bulut, 2023: 226).

Cumhuriyet ile birlikte 1923 yılı içerisinde halkın nakdi ve aynı yardımları sonucunda 30 yataklı kapasitesiyle Memleket Hastanesi adıyla üçüncü hastane faaliyete geçmiştir Burada fakir ve kimsesiz insanların muayeneleri ücretsiz yapılmıştır (Sarısaman, 1998: 86; Aslan, 2003: 87). Ancak bu hastane zamanla şehrin sıhhi ihtiyaçlarını karşılayamayacak hâle gelmeye başlamıştır. Bunun üzerine 1930'lu yılların başında modern anlamda hastane açılması için teşebbüse geçilmiştir (Aslan, 2003: 91). Bu meyanda ilde dördüncü olarak Millet/Memleket Hastanesi'nin kurulmuştur. Bu hastane Doğumevi'nin üst katında 19 Mayıs 1938 tarihinde inşaatına başlanmış, 1943 yılında hizmet eder duruma getirilmiştir. Bu hastanenin bünyesinde başlangıçta Devlet hastanesi olarak inşa edilmiş olan Göğüs Hastalıkları bölümü ise 21 Mayıs 1944 tarihinde halkın hizmetine açılmıştır (Aslan, 2003: 94-95; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 353; Bulut, 2023: 227). Ancak bu binanın inşası 1949 yılında tamamen bitirilerek tüm birimleri ile hizmet verir duruma getirilmiştir. Burası 1954 yılında Sağlık Bakanlığına devredilerek yeniden Memleket Hastaneleri adını almıştır (Gülşen, 2014: 86; Bulut, 2023: 227). Öte yandan 1955 yılında ise Doğumevine Kızılay'ın Giresun Şubesi, 13.205 lira yardımda bulunmuştur (Karaman, 2003: 316).

Giresun 1960-1980 yılları arasında sağlık kurumları bakımından oldukça iyi duruma gelmiştir. Bu yıllarda Devlet, Göğüs Hastalıkları (Kuran, 1997:362; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 353; Bulut, 2023: 227) SSK Kale ve Giresun Doğum ve Çocuk Bakımevi gibi hastaneler faaliyet göstermiştir (Giresun Valiliği,1974: 152; Kuran, 1997: 362). Giresun merkez ilçesinin dışında; Şebinkarahisar Devlet Hastanesi 90 yataklı olarak 1944 yılında hizmete girmiştir. Ardından 1956'da 15 yataklı kapasitesiyle Görele ve 1957'de 10 yataklı kapasitesi ile Alucra sağlık merkezleri halkın hizmetine açılmıştır. Özellikle Giresun Özel İdaresi tarafından yaptırılmış olan Şebinkarahisar Devlet Hastanesi; 1960'lı yıllarda 60 yataklı, 1970'li yıllarda 90 yataklı ve 1980 yılı itibariyle de 120 yataklı olarak faaliyetini sürdürmüştür. İlde bu kurumların ardından 50 yataklı kapasitesi ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak 1972 yılında Tirebolu Devlet Hastanesi hizmete girmiştir. Giresun'un ilçelerinde açılan bu hastaneler, merkez ilçedeki hastanelerin bünyesinde ve çerçevesinde görevlerini sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla sağlık kuruluşlarının merkez ilçe ve diğer ilçelere dağılımında geniş ölçüde isabet kaydedilmiştir. Ancak bu kuruluşlara yeter sayıda doktor ve yardımcı sağlık personeli verilemediğinden dolayı, ildeki bu kuruluşlardan beklenen faydadan yeterince istifade edilememiştir (Giresun Valiliği,1974: 151,153; Karabrahimoğlu, 1984: 117-118; Gülşen, 2014: 86-87; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 357). Giresun'da 1935-1965 yılları arasında hastane sayıları ve çalışmaları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Giresun'da 1935-1965 Yılları Arasında Hastane Sayıları ve Çalışmaları

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Tedavi Edilenler			Tahlil ve Röntgen	Şahıslara Ait Eczane Sayısı
			Ayakta	Yatakta	Toplam		
1935-39	1	50	5.215	19.071	24.286	-	-
1940	1	50	1.237	5.128	6.365	-	-
1945	1	50	1.285	8.235	9.520	-	-
1949	1	50	1.095	5.277	6.372	-	-
1950	2	95	10.093	1.892	11.985	5.000	4
1951	3	120	14.071	2.929	17.000	7.789	4
1955	3	225	29.061	6.082	35.143	17.341	4
1956	4	245	44.883	6.224	51.107	13.304	4
1960	4	280	24.604	9.034	33.638	14.998	8
1961	4	280	32.912	9.740	42.652	18.610	8
1962	5	405	36.772	10.090	46.862	21.086	7
1963	5	405	29.398	10.243	39.641	22.611	8
1964	6	415	24.942	10.203	35.145	24.023	8
1965	6	450	32.830	9.904	42.734	27.765	11

Kaynak: TÜİK, 1962: 118; TÜİK, 1963: 105; TÜİK, 1965: 126; Gülşen, 2014: 88

Tablo 1'deki istatistiksel verilere göre merkez ilçede 1935 yılından 1950 yılına kadar sağlık faaliyetleri tek bir hastane tarafından yürütülmüştür. Bu hastane ise Giresun Özel İdare Memleket Hastanesi'dir. Bu hastaneye ilave olarak 1950 yılında Devlet Hastanesi açılmıştır. Bu hastanenin hizmete girmesiyle 50 kişilik olan yatak kapasitesi 95'e ulaşmıştır. Bu yıllarda Devlet Hastanesi'nde röntgen hizmeti de verilmeye başlanmıştır. 1949 yılında ayakta ve yatarak tedavi gören hasta sayısı 6.372 kişi iken yeni hastanenin açılmasıyla bu sayı 1950 yılında % 100'e yakın bir artışla 11.985 kişiye yükselmiştir. Bu artışın yaşanmasında hastanede röntgen ve tahlil gibi hizmetlerin verilmeye başlanması önemli rol oynamıştır. İlde hastane sayısı 1951'de üçe çıkmış, dolayısıyla yatak kapasitesi de 120'ye ulaşmıştır. Buna paralel olarak tedavi gören kişi sayısı da 17.000 kişiye yükselmiştir.1927 yılındaki istatistiklere göre şehirde dört eczane mevcut idi (Gülşen, 2014: 87; Emecen vd., 2023: 492). Buna karşın 1935-1950 yılları arasında eczane bilgilerine ulaşılamamakla birlikte,1950 yılından itibaren yeni açılan hastaneler ile birlikte dört eczane birden faaliyete geçmiştir. Akabinde 1956'da kentteki hastane sayısı dörde ulaşmıştır (Gülşen, 2014: 87-88; Karaman, 2023: 61).

Tablo 1'e göre 1960 yılında hastane sayısı 4 olmakla birlikte ayakta ve yatarak tedavi gören hasta sayısı ise 1949'a kıyasla 5 kattan fazla artış göstererek 33.638 kişiye ulaşmıştır. 1950'li yıllarda 4 olan eczane sayısı ise 1960'da iki katı artarak 8'e yükselmiştir (TÜİK, 1962: 118; TÜİK, 1963: 105; TÜİK, 1965: 126; Gülşen, 2014: 88). 1962 yılında Giresun Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nin hizmete girmesiyle kentteki hastane sayısı 5'e çıkmıştır. Yatak kapasitesi ise bir önceki yıla kıyasla 125 artarak

405'e ulaşmıştır. Bu hastanenin açılmasıyla birlikte 36.772'si ayakta ve 10.090'ı yatarak olmak üzere 46.862 kişi tedavi görmüştür (TÜİK, 1962: 118; TÜİK, 1963: 105; TÜİK, 1965: 126). 1965 yılında Giresun Devlet Hastanesi'nin hizmete girmesiyle (Giresun Valiliği, 1974: 153; Kuran, 1997: 362; Bulut, 2023: 230) ildeki hastane sayısı 6'ya ulaşmıştır. Aynı yıl 32.830 kişi ayakta ve 9.904 kişi yatakta olmak üzere 42.734 kişi tedavi görmüş, eczane sayısı ise 11'e ulaşmıştır (TÜİK, 1965: 126). Giresun'da 1960'lı yılların başında yeni hastanelerin hizmete girmesiyle, sağlıkla ilgili imkânların modernize olduğu ve daha iyi hâle geldiği dikkat çekmektedir. Dolayısıyla hastane ve sağlık personelinin artması, tedavi gören hasta sayısının da artmasına yol açmıştır. Bu olumlu gelişmelerle birlikte 1967 yılı itibariyle 67 il içerisinde Giresun ili, hastane sayısı bakımından önemli bir şehir hâline gelmeye başlamıştır (Hamle, 1967: 2; Kuran, 1997: 362; Karaman, 2023: 61). Bu gelişmelerin yaşanmasında 1967 yılı itibariyle Giresun'da Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesinin önemli etkisi olduğunu söyleyebiliriz (Güzel, 1968: 219; TÜİK, 1982: VII). Bu sosyalleştirme faaliyetleri ise 1968 yılından itibaren uygulanmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 151). Bu uygulamaların semeresi olarak 1972 yılında merkez ilçede 61.922 ve il genelinde 109.002 hasta ayakta tedavi görmüş iken, aynı yıl merkez ilçede 8.879 ve il genelinde 10.726 hasta, yatarak tedavi edilmişlerdir (Giresun Valiliği, 1974: 153). Giresun'da 1960-1980 yılları arasında kamu hastanesi ve yatak sayısı, Sağlık Merkezi ve tedavi edilenler ile muayene ve tedavi evlerinde muayene edilenlerin durumu Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Giresun'da 1960-1980 Yılları Arasında kamu hastanesi, Yatak Sayısı, Sağlık Merkezi ve Tedavi Edilenlerin ile Muayene ve Tedavi Evlerinde Muayene Edilenlerin Durumu

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Sağlık Merkezi	Tedavi Edilenler	Muayene ve Tedavi Evleri	Muayene Edilenler
1960	2	255	2	11.632	3	5.961
1961	2	255	2	15.134	4	12.302
1962	3	380	2	14.257	4	9.403
1963	3	380	2	7.921	4	11.493
1964	3	380	3	1.971	3	9.933
1965	3	415	3	5.852	3	7.128
1966	3	415	3	7.687	3	8.455
1967	4	470	3	8.345	3	6.229
1968	7	515	3	17.066	3	1.383
1969	7	515	3	13.710	-	-
1970	7	515	3	15.465	-	-
1971	7	515	3	12.046	-	-
1972	8	565	3	7.709	-	-
1973	7	555	2	4.191	-	-
1974	7	555	2	9.803	-	-
1975	7	555	2	9.663	-	-
1976	7	555	2	2.723	-	-
1977	7	555	2	3.092	-	-
1978	6	520	2	6.615	-	-
1979	7	555	2	5.846	-	-
1980	7	555	2	8.661	-	-

Kaynak: TÜİK, 1969: 73, 82-83; TÜİK, 1973: 92; TÜİK, 1974: 84, 93-94; TÜİK, 1976: 79; TÜİK, 1979: 81,86; TÜİK, 1981: 83, 88

Tablo 2'deki istatistiksel verilere göre Giresun'da 1960-1962 yılları arasında 255 yataklı olarak hizmet veren 2 kamusal hastanenin sayısı 1962 yılından itibaren 3'e ulaşmıştır. Yatak kapasitesi ise 125 kişilik artarak 380 kişiye yükselmiştir. Hastane sayısında 1966 yılında değişiklik olmamakla birlikte bu hastanelere 35 yatak daha eklenerek yatak kapasitesi 415 kişiye ulaşmıştır (TÜİK, 1969: 73; TÜİK, 1973: 82; TÜİK, 1974: 84). İlde 1967 yılında kamusal hastane sayısı 4'e çıkmış ve aynı zamanda yatak sayısı 470 kişiye yükselmiştir (TÜİK, 1969: 73). Kentte 1960-1968 yılları arasında muayene ve tedavi evleri sayısına bakıldığında 1961-1964 yılları arasında 4 ve diğer yıllarda 3 muayene ve tedavi evi hizmet etmiştir. En çok muayene edilen hasta sayısı 12.302 kişi ile 1961 (TÜİK, 1969: 83) yılında gerçekleştirilirken, en az tedavi 1.383 kişi ile 1968 yılına ait olmuştur (TÜİK, 1973: 92; TÜİK, 1974: 94; TÜİK, 1976: 79). Bu 8 yıllık süreç içerisinde toplam 72.287 kişi muayene ve tedavi evlerinde muayene

edilmişlerdir. Bir taraftan 1968-1971 yılları arasında kamusal hastane sayısı yediye yükselmiş, yatak kapasitesi ise 515 kişiye ulaşmıştır (TÜİK, 1973: 82; TÜİK, 1974: 84; TÜİK, 1976: 73; TÜİK, 1979: 81). Kentte 20 yıllık süreç içerisinde hem kamusal hastane sayısı bakımından ve hem de yatak kapasitesi açısından en fazla 8 adet hastane ve 565 yatak kapasitesi 1972 yılına ait olmuştur (TÜİK, 1976: 73; TÜİK, 1979: 81). Bu yıldan itibaren gerek kamusal hastane ve gerekse yatak sayısında düşüş gerçekleşmeye başlamıştır (TÜİK, 1979: 81; TÜİK, 1981: 83). Dolayısıyla 1972-1980 yılları arasında 6 kamusal hastane olan ilde, 1978 yılı dışında kamusal hastane sayısı 7 olarak görülmüştür (TÜİK, 1976: 73; TÜİK, 1979: 81; TÜİK, 1981: 83). Bu süreç içerisinde 1973 yılında merkez ilçede 3, Şebinkarahisar ve Tirebolu'da birer tane olmak üzere 5 hastane sağlık hizmetlerine devam etmiştir. Bu hastanelerdeki yatak sayısı merkez ilçede 390, Şebinkarahisar'da 90 ve Tirebolu'da 50 olmak üzere toplam 530 kişiliktir. Aynı yıl bu hastanelerden merkez ilçede 13 ve iki ilçede birer tane olmak üzere 15 uzman doktor sağlık hizmetinde bulunmuştur. Yine bu hastanelerde 3 diş doktoru, 1 eczacı, 13 sağlık memuru, 9 ebe, 27 hemşire ve 29 yardımcı hemşire olmak üzere 97 personel görev yapmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 152). Yine 1972-1980 yılları arasında yatak kapasitesi ise 520 olan 1978 yılı haricinde diğer yıllarda 555 olarak sabit kalmıştır. Öte yandan 20 yıllık süreç içerisinde 3 adet sağlık merkezi olan 1964-1972 yılları dışında (TÜİK, 1974: 93; TÜİK, 1979: 86; TÜİK, 1981: 83) diğer yıllarda sağlık merkezleri 2 adet olarak hizmete devam etmiştir (TÜİK, 1976: 78; TÜİK, 1979: 81; 86; TÜİK, 1981: 88). Bu sağlık merkezlerinde en fazla tedavi 17.066 kişi ile 1968 yılında gerçekleşmiştir (TÜİK, 1973: 91-92; TÜİK, 1974: 93; TÜİK, 1976: 78). Ayrıca 1960'da 11.632 kişi, 1965'te 5.852 kişi (TÜİK, 1969: 82; TÜİK, 1974: 93) 1970'de 15.465 kişi (TÜİK, 1973: 92; TÜİK, 1974: 93; TÜİK, 1976: 78) 1975'te 9.663 kişi (TÜİK, 1979: 86; TÜİK, 1981: 88) ve 1980 yılında ise 8.661 kişi tedavi edilmiştir (TÜİK, 1981: 88). Giresun'da 1960-1980 yılları arasında Sağlık Personelleri ve Eczanelerin durumları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Giresun'da 1960-1980 Yılları Arasında Sağlık Personelleri ve Eczanelerin Durumu

Yıllar	Mütehassis Hekim	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Hemşire	Sağlık Teknisyeni	Ebe	Eczane Sayısı	Eczacı
1960	8	16	4	5	42	21	5	5
1961	13	13	5	3	45	24	6	6
1962	12	14	6	14	46	42	7	7
1963	13	16	5	20	38	41	7	7
1964	14	15	5	24	39	36	8	8
1965	10	16	6	28	45	39	10	9
1966	16	15	6	25	43	41	10	11
1967	15	19	8	28	47	46	10	10
1968	20	30	9	57	90	115	12	14
1969	19	38	10	70	94	171	17	16
1970	10	29	10	66	81	172	15	20
1971	23	18	10	62	82	182	27	26
1972	27	25	13	84	102	194	31	31
1973	27	34	18	124	100	215	40	48
1974	28	35	17	146	95	210	36	49
1975	21	31	22	171	117	216	41	63
1976	20	29	18	152	107	257	40	47
1977	31	38	24	202	94	279	44	58
1978	36	32	22	221	91	288	48	64
1979	26	40	28	228	86	281	49	71
1980	36	37	27	250	80	289	52	70

Kaynak: TÜİK, 1962: 125-128; TÜİK, 1969: 88, 95; TÜİK, 1974: 99, 106; TÜİK, 1981: 91, 96

Tablo 3'teki istatistiksel verilere göre mütehassis hekim sayısı; 1960'ta sekiz, 1965'te on (TÜİK, 1965: 132; TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1967'de on beş ve aynı yıl merkez ilçede on (Güzel, 1968: 218) 1970'te on (TÜİK, 1974: 99) 1973'te on üçü merkez ilçede (Giresun Valiliği, 1974: 151) olmak üzere yirmi yedi, 1975'te yirmi bir ve 1980'de otuz altıdır (TÜİK, 1981: 91). Bu süre zarfında il genelinde mütehassis hekim sayısı 3,5 kat artış göstermiştir. Pratisyen hekim sayısı; 1960 ve 1965'te on altı (TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1970'te yirmi dokuz (TÜİK, 1974: 99) 1973'te dördü merkez ilçede (Giresun Valiliği, 1974: 151) olmak üzere otuz dört, 1975'te otuz bir ve 1980'de otuz yedidir

(TÜİK, 1981: 91). Böylece il genelinde pratisyen hekim sayısında 2,5 kat artış görülmüştür. Diş hekimi sayısı; 1960'ta dört, 1965'te altı (TÜİK, 1965: 134; TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1970'de on (TÜİK, 1974: 99) 1975'te yirmi iki ve 1980'de yirmi yedidir (TÜİK, 1981: 91). Bu süreçte diş hekimi sayısında yaklaşık yedi kat artış görülmüştür. Hemşire sayısı; 1960'ta beş, 1965'te yirmi sekiz (TÜİK, 1965: 134; TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1967'de yedisi merkez ilçede (Güzel, 1968: 218) olmak üzere yirmi sekiz, 1970'te altmış altı (TÜİK, 1974: 99) 1973'te yirmi dokuzu merkez ilçede (Giresun Valiliği, 1974: 151) olmak üzere yüz yirmi dört, 1975'te yüz yetmiş bir ve 1980'de iki yüz ellidir (TÜİK, 1981: 91). Kentte 20 yıllık süreç içerisinde hemşire sayısında elli kat artış görülmüştür. Sağlık memuru sayısı; 1960'ta kırk iki (TÜİK, 1962: 128; TÜİK, 1963: 115; TÜİK, 1965: 135; TÜİK, 1969: 88; Gülşen, 2014: 90) 1965'te kırk beş (TÜİK, 1965: 135; TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1967'de beşi merkez ilçede (Güzel, 1968: 218) olmak üzere kırk yedi ve 1970'te seksen bir (TÜİK, 1974: 99) 1975'te yüz on yedi ve 1980'de seksendir (TÜİK, 1981: 91). Bu süreç içerisinde sağlık memuru sayısı yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Ebe sayısı; 1960'ta yirmi bir (TÜİK, 1962: 128; TÜİK, 1963: 115; TÜİK, 1965: 135; Gülşen, 2014: 90) 1965'te otuz dokuz (TÜİK, 1965: 135; TÜİK, 1969: 88; TÜİK, 1974: 99) 1967'de beşi merkez ilçede (Güzel, 1968: 218) olmak üzere kırk altı, 1970'te yüz yetmiş iki (TÜİK, 1974: 99) 1973'de otuz altısı merkez ilçede (Giresun Valiliği, 1974: 151) olmak üzere iki yüz on beş, 1975'te iki yüz on altı ve 1980'de iki yüz seksen dokuzdur (TÜİK, 1981: 91). Bu süreç içerisinde ebe sayısı yaklaşık on dört kat artış göstermiştir. Eczane sayısına bakıldığında; 1960'ta beş (Gülşen, 2014: 89) 1965'te on (TÜİK, 1969: 95; TÜİK, 1974: 106) 1970'te on beş (TÜİK, 1974: 106) 1975'te kırk bir ve 1980'de elli ikidir (TÜİK, 1981: 96). Eczacı sayısı ise; 1960'ta beş (TÜİK, 1962: 126; TÜİK, 1963: 113; TÜİK, 1965: 133; TÜİK, 1969: 95) 1965'te dokuz (TÜİK, 1965: 133; TÜİK, 1969: 95; TÜİK, 1974: 106) 1970'te yirmi (TÜİK, 1974: 106) 1975'te altmış üç ve 1980'de yetmiştir (TÜİK, 1981: 96). 1980 yılı itibariyle (Karaibrahimoğlu, 1984: 118)'e göre ildeki eczane sayısı 54'e ulaşmıştır. Bunların 18'i merkez ilçede, 7'si Bulancak'ta, 6'sı Görele'de, 4'er tanesi Şebinkarahisar ve Tirebolu'da, 3'ü Espiye'de, 2'ser tanesi Dereli, Keşap ve Yağlıdere'de; birer tanesi de Alucra, Çanakçı, Güce, Harşit, Karabulduk ve Piraziz'dedir. Bakılan hasta sayısının artmasına paralel olarak eczane ve eczacı sayısı da artış göstermiştir. Öte yandan kentte 1960-1965 yılları arasında ihtisasız doktor sayısına bakıldığında zaman 1960'ta 14 (Gülşen, 2014: 89) 1962'de 13 (TÜİK, 1962: 125; TÜİK, 1963: 112) iken diğer dört yılda 16 ihtisasız doktor yer almıştır (TÜİK, 1965: 132).

Giresun Devlet Hastanesi

Bu hastane; Cumhuriyetin ilk yıllarında, günümüzde Giresun Lisesi'nin bulunduğu alanda 2 evde hizmet vermeye başlamıştır. Giresun'da 1938'de inşasına başlanan ve 1943'de Memleket Hastanesi adıyla kurulan ilk hastanedir. Kadın Doğum Hastanesi'nin bulunduğu yerde 21 Mayıs 1944 tarihinde Devlet Hastanesi olarak inşası tamamlanmıştır. Kayadibi Mahallesi'nde bulunması dolayısıyla buradaki sağlık tesisine halk arasında Kayadibi Devlet Hastanesi ismi verilmiştir. Adı geçen ilk tesis, 1961'de Kemik Hastalıkları Hastanesi olarak yeniden inşa edilmeye başlanmıştır. Ardından devlet hastanesi olmasında karar kılınarak 1963 yılında inşası bitirilmiştir (Pahsa ve Kolıkpınar, 2015: 353; Bulut, 2023: 230; Karaman, 2023: 61). Aynı yıldan itibaren 165 yatak kapasiteli olan bu hastaneye kalorifer tesisatı döşenmeye başlamıştır (Gündüz, 1963: 1). Bir süre sonra 1965 yılı sonunda şehir merkezinden 5 km uzaklıkta Gedikkaya denilen mevkide Bölge Kemik Hastanesi olarak inşa edilmiş binaya nakli sağlanmıştır (Hamle, 1965: 2; Yeni Giresun, 1965: 1; Giresun Valiliği, 1974:153; Karaibrahimoğlu, 1984: 117; Gülşen, 2014: 87). Burası başlangıçta 400 ila 450 yatak kapasiteli olarak planlanmış ise de nihayetinde dönemin Sağlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu'nun talimatı ile 27 Aralık 1965 tarihinde 200 yataklı olarak Doğum ve Çocuk Bakımevi binasında Giresun Devlet Hastanesi olarak hizmete açılmıştır. Bu meyanda yatak sayısı 35 adet arttırılmıştır (Gündüz, 1965: 1; Hamle, 1965: 1; Yeni Giresun, 1965: 1 ; Güzel, 1968: 217; Giresun Valiliği, 1974: 153; Kuran, 1997: 362; Pahsa ve Kolıkpınar, 2015: 353; Bulut, 2023: 230).

Giresun Devlet Hastanesinin 1967 (Güzel, 1968: 217) ve 1973 yılında 200 yataklı kapasitesi olup, bu hastanede o dönem itibarıyla bir halk sağlığı laboratuvarı açılmıştır. Burada su ve gıdaların bakteriyolojik tahlilleri yapılmaya başlanmıştır. Bölgeye has bağırsak parazitlerinden Kancalı Kurt ve benzerleri için kurulmuş olan bu laboratuvar, hem Giresun çapında tarama yapılmasına ve hem de personelin meslek içi eğitimine imkân sağlamıştır (Giresun Valiliği, 1974: 155). Buna karşın hastanede röntgen, göz, fizik tedavi, asabiye ve cildiye uzmanları bulunmamıştır. Bununla birlikte hastane, şehir merkezine uzaklığı ve uzman doktor sayısının yetersizliği nedeniyle beklenen fonksiyonu tam olarak

yerine getirememiştir (Giresun Valiliği,1974:153). Hastanedeki bu eksiklikler zamanla giderilerek 1980 yılı sonunda şehrin doktor ihtiyacı yeterli duruma gelmeye başlamıştır. Bu meyanda hastanede üçü dâhiliye; ikişer hariciye, ortopedi ve çocuk; birer genel şirürji, röntgen, göz, üroloji, ruh-sinir ve mikrobiyoloji mütehasısı olmak üzere 15 doktor görev yapmıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 117-118).

Giresun'da Sağlık Bakanlığı bünyesinde 1980 ve 1990'lı yıllarda 15 ve SSK'ye bağlı 1 adet olmak üzere 16 adet yataklı tedavi kurumu faaliyet göstermiştir. Bunlardan birisi ise Giresun Devlet Hastanesi'dir. Bu yıllarda hastanedeki yatak sayısı 300'e çıkmıştır (Giresun Valiliği, 1998: 125, 127,130). Sağlık Bakanlığı'nın 1 Nisan 2000 tarihli kararıyla Hastanenin adı Prof. Dr. A. İlhan Özdemir Devlet Hastanesi olarak değiştirilmiştir. Akabinde 6-13 Aralık 2008 tarihleri arasında da Teyyaredüzü Mahallesi'ndeki yeni binasına taşınarak günümüzde aynı adla hizmet etmeye devam etmiştir (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 353; Bulut, 2023: 230).

Giresun Gedikkaya Göğüs Hastalıkları Hastanesi

Bu hastane; 1959 yılında Gedikkaya Mahallesi'nde 7.000 m² arazi üzerinde 115 yataklı Giresun Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak kurulmuştur (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 354; Bulut, 2023: 231). Başlangıçta Kemik Verem Hastanesi olarak yapılan ve 50 yataklı kapasitesi olan (Emecen vd., 2023: 640) bina daha sonra göğüs hastalıkları için 1962 yılında ayrı bir ünite olarak 108 yataklı kapasitesiyle hizmet vermeye başlamıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 117; Kuran, 1997: 362; Bulut, 2023: 227). Bu hastane o dönem itibariyle Giresun Devlet Hastanesi'nin yanında yer almıştır. Hastaneye Ağustos 1962'de PTT tarafından bir hat çekilerek telefon hizmeti verilmeye başlanmıştır (Hamle, 1962: 2). Hastanenin 1967 (Güzel, 1968: 217) ve 1973'te (Giresun Valiliği,1974: 153) yatak sayısı 125 olup, burada 2 göğüs hastalıkları mütehasısı görev yapmıştır. Hastanenin, ihata duvarından kalorifere, taşıt aracından onarımına kadar birçok eksiklikleri olup, (Giresun Valiliği, 1974: 153; Karaibrahimoğlu, 1984: 117-118; Giresun Valiliği, 1998: 127-128,130; Gülşen, 2014: 87) bu eksiklikler 1979 yılında giderilmeye çalışılmıştır (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 354). Bu hastane; Sağlık Bakanlığı bünyesinde 1980 ve 1990'lı yıllarda faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Yatak sayısında herhangi bir değişiklik olmamıştır (Giresun Valiliği, 1998: 125, 127). Bir hastası tarafından 2008 yılında şehit edilen doktora atfen Dr. Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi şeklinde adı değiştirilmiştir. Hizmet kalitesini artırmak için 2006 yılında ek binanın temeli atılmış ve 2009 yılında da bu kısım hizmete girmiştir. Bu hastane günümüzde de aynı adla sağlık hizmetlerine devam etmektedir (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 354; Bulut, 2023: 231).

Giresun Doğum ve Çocuk Bakımevi

Giresun'da 1938 yılında inşasına başlanan bu hastane; başlangıçta 1943 yılında Millet/Memleket Hastanesi bünyesinde hizmete açılmıştır (Giresun Valiliği, 1998: 125; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 354-355; Bulut, 2023: 226-227-232). Memleket/Devlet Hastanesi'nin Gedikkaya'daki yeni binaya taşınmasıyla birlikte Doğumevi binası da boşalmıştır. Bir süre sonra Doğum ve Çocuk Bakımevi hâline getirilen hastane; 1965 yılında çoğu eksikliklerini tamamlamıştır. Özellikle sıcak ve soğuk su tertibatı, çamaşırhanesi, mutfağı, laboratuvarları ve ameliyathaneleri tüm ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmiştir. 1966 yılından itibaren bazı eksiklikleri Sağlık Bakanlığı tarafından temin edilmek suretiyle gerekli malzeme, alet ve cihazlara 136 bin lira harcanarak modern hâle getirilmiştir. Bununla birlikte Doğum ve Kadın Hastalıkları Mütehasısı Cemal Sanlı'nın Baştabipliği altında hizmete hazır vaziyete getirilmiştir. Nihayetinde Trabzon ve Samsun arasındaki geniş bölgede 50 yataklı kapasitesi ile tek doğumevi olarak Giresun Valisi Celalettin Tüfekçi tarafından 12 Aralık 1966 tarihinde hizmete açılmıştır. Törende Giresun Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan, İl Sağlık Müdürü Mehmet Palanduz ve Baştabip Cemal Sanlı hazır bulunmuşlardır. Doğumevinin hizmete açılmasıyla birlikte özel odalar dışında hastalar parasız olarak tedavi edilmeye başlanmıştır. Ardından Giresun Kızılay Şubesi, buraya 12.945 lira bağış yapmıştır. Burası hizmete açıldığında Dr. Cemal Sanlı dışında doktor kadrosu olmayıp, yatak sayısının 75'e çıkarılması planlanmıştır (Gündüz, 1966: 1; Karadeniz, 1966: 1; Güzel, 1968: 217; Giresun Valiliği, 1974: 153; Karaibrahimoğlu, 1984: 117-118; Kuran, 1997: 362; Gülşen, 2014: 87).

Bu hastane; 1966 yılından sonra Giresun Doğumevi Hastanesi olarak anılmaya başlanmıştır. Doğumevinin 1966 yılında hizmete açılırken 75 yataklı olması planlanmıştır. Ancak burası 1973 yılında 65 yatak kapasitesine sahip olmuştur (Kuran, 1997: 362; Gülşen, 2014: 87). Bina hizmete yeterince elverişli olmamakla birlikte, özellikle üst katının Sağlık Okuluna ayrılmış olması mevcut sıkıntıyı daha da arttırmıştır. Aynı yıl hastanenin ambulansı olmayıp, burada sadece 2 nisaiye mütehasısı görev yapmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 153; Karaibrahimoğlu, 1984: 117). Ancak 1980 yılı itibariyle nisaiye sayısında

değişiklik olmamakla birlikte, hastanenin yatak sayısı 75'e ulaşmıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 117). Bu Doğumevi; Sağlık Bakanlığı bünyesinde 100 yataklı kapasitesiyle 1980 ve 1990'lı yıllarda da faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir (Giresun Valiliği, 1998: 127, 130). Ardından 2003 yılında çocuk bölümünün hastaneye taşınması ile birlikte hastanenin adı Giresun Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi olarak değişmiştir. Sağlık Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatlarının yeniden yapılandırılması doğrultusunda Kasım 2012 tarihi itibarıyla Giresun İli Kamu Hastaneleri Genel Sekreterliğine bağlanmıştır. Akabinde 9 Kasım 2016 tarihinde Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi arasında ortak kullanım protokolü imzalanmıştır. Bu protokol doğrultusunda 2 Aralık 2016 tarihinden itibaren Giresun Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 355; Bulut, 2023: 232).

Kale SSK Devlet Hastanesi

Bu hastane; 1960'lı yılların başında Karadeniz Sahil Devlet Yolu üzerinde kentin batısında ve şehir merkezine 3 km uzaklıkta 30 dönümlük arazide 120 yataklı olarak hizmete başlamıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 117; Kuran, 1997: 362). CHP Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz, bu hastanenin modern hâle getirilmesi için 200 yataklı olacak şekilde 1972 yılında teşebbüse geçileceğini belirtmiştir (Gündüz, 1971: 1). Bir süre sonra 1976 yılında ise hastanenin yatak sayısının 250'ye çıkarılması için çaba gösterilmiştir (Ordu Havadis, 1976: 1). Ancak bu girişimlere rağmen hastane 120 yataklı olarak hizmet vermeye devam etmiştir. Bu dönem itibarıyla hastanede dört ameliyathane, doğumhane ve acil servisi yer almıştır. Aynı zamanda burada iki hariciye ile birer adet dâhiliye, kulak-burun-boğaz, göz, çocuk, nisaiye ve bevlîye mütehassısı olmak üzere 8 doktor ve 22 hemşire görev yapmıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 117-118). Bu hastane 1979'da şehir merkezinde SSK dispanseri iken 1982'de Teyyaredüzü Mahallesi'ndeki yerinde SSK Hastanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Bu tarihten itibaren hastanenin yatak sayısı 110'a düşmüştür (Karaibrahimoğlu, 1984: 117; Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 356). SSK Giresun Hastanesi, 156 yataklı kapasitesi ile 2005 yılında Giresun Kale Devlet Hastanesi olarak Sağlık Bakanlığına devredilmiştir. Bir süre bu bakanlığa bağlı olarak çalışmıştır. Akabinde Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 24 Nisan 2008 tarihindeki kararıyla Kale Devlet Hastanesi, Prof. Dr. İlhan Özdemir Devlet Hastanesi'ne nakledilmiştir (Pahsa ve Kolikpınar, 2015: 356).

Giresun Sağlık Ocakları ve Sağlıkkepleri

Giresun Sağlık Ocakları

Giresun'da Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi faaliyetlerinin ön çalışmaları 1967 yılı itibarıyla tamamlanmış (Güzel, 1968: 219; TÜİK, 1982: VII) ve 1968 yılında kentte uygulamaya geçilmişti (Giresun Valiliği, 1974:151). Bu doğrultuda Giresun merkez ilçesinin Konacık, Mesudiye, Sayca ve Yukarı Alınlı köylerinin sağlık ocaklarının yapım işleri tamamlanmıştır. Böylece Giresun'da ortalama olarak 7.000 kişiye denk gelecek şekilde bir sağlık ocağı kurulmuştur. Genel olarak il, 44 Sağlık ocağı bölgesine ayrılmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 151, 155; Karaibrahimoğlu, 1984: 118). Ancak 1973 yılı itibarıyla il genelindeki sağlık ocaklarından sadece 12'sinde pratisyen doktor görev yapmıştır. Bu doktorların 10'u da 5 tane ilçe merkez sağlık ocaklarında görev yapmışlardır. Ayrıca 54 sağlık memuru ve 44 ebe bu sağlık ocaklarında hizmet vermişlerdir. Öte yandan Giresun Merkez Sağlık Ocağı, şehrin kıyısında ve gelişim sahası dışında kalmasından dolayı buradaki hastalar, oldukça ciddi sorunlar yaşamışlardır. Bu kurumda 1973 (Giresun Valiliği, 1974: 152) yılında sadece 9 hemşire görevli olup, halkın dışında, doktor yetersizliği ve halk sağlığı hemşiresinin eksikliği dolayısıyla da büyük sıkıntılar baş göstermiştir. Bu sıkıntıları gidermek adına Sokakbaşı semtine ikinci bir sağlık ocağı kurulması planlanmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 155). Giresun'da Sağlık Ocakları; 1980 ve 1990'lı yıllarda Sağlık Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu yıllarda sağlık ocağı sayısı il genelinde 55'e ve merkez ilçede 9'a ulaşmıştır (Giresun Valiliği, 1998: 125).

Giresun Sağlıkkepleri

Bir ebe tarafından idare edilen bu kurum, şehirde sağlık ocağının bir kolu olarak işlev görmüştür. İhtiyaçlarını sağlık ocağından temin etmiş olan kurumun (Giresun Valiliği, 1974: 152,155) 1973 yılı içerisinde il genelinde 139 ve merkez ilçede 18 sağlık evi tesis edilmiştir. Bu sağlık evlerinin 20'si Espiye'de, 19'u Görele'de, 18'i Bulancak'ta, 14'ü Tirebolu'da ve 13'ü Şebinkarahisar'da yer almıştır.

Ayrıca Alucra’da ve Dereli de 12 şer tane, Keşap’ta 11 ve Eynesil’de 2 adet sağlık evi bulunmuştur. Ancak bunlardan sadece 39’u özel surette inşa edilmiş binalarda faaliyet göstermiştir. Bu sağlık evlerinde 111 ebe görev yapmıştır. Aynı yıl içerisinde bu evlere ek olarak 15 tane sağlık evinin daha tamamlanması planlanmıştır. Ardından 1980’li yılların başında sağlık evi sayısı 295’e ulaşmıştır (Karaibrahimoğlu, 1984: 118). Giresun’da sağlık evleri; Sağlık Bakanlığı bünyesinde 1980 ve 1990’lı yıllarda da faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu yıllarda sağlık evlerinin sayısı il genelinde 419’a ve merkez ilçede 35’e yükselmiştir. Ayrıca merkez ilçede 33 köy sağlık evi faaliyet göstermiştir (Giresun Valiliği, 1998: 125).

Giresun’da Dispanser Durumu

Giresun’un merkez ilçesinde 1973 yılına kadar dört dispanser faaliyet göstermiştir. Bunlar Ana ve Çocuk Sağlığı, Verem Savaş, Frengi ve Lepra Savaş ve Nüfus Planlaması Dispanserleridir. Ancak bu dispanserlerde o yılda sadece bir doktor görev yapmıştır. Bununla birlikte merkezin dışında il genelinde 3 dispanser daha faaliyet göstermiştir. Bu dispanserler Bulancak, Görele ve Şebinkarahisar’da yer almıştır. Bulancak dışında diğer adı geçen ilçelerde birer doktor hizmet etmiştir. Böylece il genelinde toplam 7 adet olan bu dispanserlerde; 3 pratisyen doktor, 5 sağlık memuru, 4 ebe, 2 hemşire ve 5 yardımcı hemşire görev yapmıştır (Giresun Valiliği, 1974: 152,155-156; Karaibrahimoğlu, 1984: 118).

Ana ve Çocuk Sağlığı Dispanseri

Bu dispanser, Merkez Sağlık Ocağı’nın bünyesinde dar bir alanda yer almıştır. Buranın hekimliği vekâleten yürütülmüştür (Giresun Valiliği, 1974:155). Giresun’da 1980 ve 1990’lı yıllarda, aile ve çocuk sağlığı olarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir (Giresun Valiliği, 1998: 125).

Giresun Verem Savaş Dispanseri

Bu dispanser, kurs görmüş bir doktor tarafından idare edilmiştir. Yataksız, ayakta takip ve tedavi kurumu şeklinde hizmet vermiş olan dispanserin mikrofilm cihazı yetersizdir. Diğer röntgen durumu ise gelişim göstermiştir. Merkez, Dereli ve Keşap ilçeleri ile Yağlıdere bucağı hizmet yönünden bu dispansere bağlı olarak faaliyet göstermiştir (Güzel, 1968: 217; Giresun Valiliği, 1974: 155). Bu dispanserin dışında Bulancak, Görele ve Şebinkarahisar’da da birer Verem Savaş Dispanseri faaliyet göstermiştir (Giresun Valiliği, 1974:155; Karaibrahimoğlu, 1984: 118).

Merkez Frengi ve Lepra Savaş Dispanseri

Bu dispanser; 1973 yılı itibarıyla doktor kadrosu, binası ve motorlu araç yönünden yoksundur. Burada sadece yardımcı sağlık personeli kurs eğitimi görmüştür (Giresun Valiliği, 1974: 156).

Merkez Nüfus Planlaması Dispanseri

Bu dispanser, 1973 yılında Merkez Sağlık Ocağı’nın iki odasında faaliyet göstermiştir Burada doktor bulunmamasından dolayı sağlık görev ve hizmetleri, yardımcı sağlık personeli tarafından yürütülmüştür (Giresun Valiliği, 1974: 156). Burası 1980 ve 1990’lı yıllarda aile planlama merkezi olarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir (Giresun Valiliği, 1998: 125).

Giresun’da Aşılama ve Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun’da da bulaşıcı hastalıklar yaygın bir şekilde görülmüştür (Sarısaman, 1998: 85). Giresun, iklim ve doğal yapısı nedeniyle sağlık sorunları, Türkiye genelinde bir hayli fazla olan iller arasında yer almıştır. Şehirdeki en önemli sağlık sorunu beslenme sorunudur. Özellikle ildeki bitkisel üretim deseninin bunda önemli bir payı olmuştur (Çelik, 1997: 356). Bu sorunların önüne geçmek amacıyla Giresun halkı genellikle sağlık kurallarına son derece riayet etmiştir. Vatandaşlar devlete ait sağlık kurumlarına sık sık müracaat ederek durumlarını kontrol etmişler, doktorların ilaç ve tavsiyelerine rağbet etmişlerdir. Ayrıca halk, her türlü bulaşıcı hastalıklara karşı küçük yaşta çocuklarını aşılatmaya önem vermişlerdir. Merkez dışında köylerde de her türlü imkânsızlıklara rağmen sağlık faaliyetlerine önem verilerek, şehir ve köylerdeki halka ve okullardaki öğrencilere her yıl zamanında düzenli bir şekilde gerekli aşılama yapılmıştır. Şehirde genellikle salgınların yaşanmasına karşın ölüm miktarını artırıcı herhangi bir bulaşıcı hastalık çeşidi görülmemiştir. Ancak ani ölümlere sebep olan, insan sağlığını içten içe kemiren, bünyeyi zayıf hâle getiren ve diğer ölümcül hastalıkların kolayca vücuda girmesine neden olan *Kancahı Kurt* da denilen *Nekator* hastalığı

oldukça yaygın görülmüştür. İlin sağlık teşkilatları tarafından bu hastalığa karşı mücadele edilmiştir. Gerek hastanelere ve gerekse diğer sağlık kuruluşlarına başvuran hastalar arasında, bu hastalığa yakalanmış oldukları tespit edilenler için ilaçları parasız verilmek koşuluyla tedavileri yapılmıştır. Tedavilerin düzenli bir şekilde uygulanabilmesi için merkez ilçede bir laboratuvar açılmıştır (Güzel, 1968: 216, 218).

Giresun'da rutubet oranının yüksek olması, tarımsal ürünlere bağlı olarak belli gıda türlerinden yararlanılması gibi durumlar, bazı hastalıkların yaygınlaşmasında etken olmuştur. Kalp, karaciğer, bağırsak, romatizma ve beslenme bozukluklarına dayalı hastalıklar şehrin başlıca hastalıklarından birisi olmuştur. Bu hastalıklara karşı birtakım önlemler alınmıştır (Giresun Valiliği, 1974:150-151; Çelik, 1997: 356). Öncelikle 1963 yılında Belediye Başkanlığı görevinde bulunan Dr. Ali Rıza Erkan, Belediye binası içerisinde hastaları ücretsiz olarak muayene etmeye başlamıştır. Bir süre sonra 1965 yılında, belediye tabipliğinde 1.063 kişi muayene edilmiştir. Aşı tedavisi yapılarak 527 çiçek, 68 tifo ve 650 kişiye de felç aşısı yapılmıştır. Ayrıca 109 hastaya 2.500 liralık ilaç yardımı, 629 lira cenaze yardımı ve 4.195 lira da nakdi yardımda bulunulmuş, 1.048 esnafın sağlık kontrolü gerçekleştirilmiştir. Akabinde 1967 yılında 736 kişi muayene edilmiş ve 1.366 kişi de çeşitli hastalıklara karşı aşılanmıştır (Dervişoğlu ve Kabacaoğlu, 2019: 243, 496).

Giresun'da (Giresun Valiliği, 1974: 156)'deki verilere göre 1972 yılında en yaygın bir şekilde görülen bulaşıcı hastalıkların vaka ve ölüm sayısı incelendiğinde; kızamıktan 475 vaka 2 ölüm, epidemi hepatitten 83 vaka, kuduz şüpheli ısırıktan 1.183 vaka, boğmacadan 108 vaka bir ölüm ve difteriden 56 vaka bir ölüm gerçekleşmiştir. Ayrıca tifodan 14 vaka bir ölüm, paratifodan 3 vaka, kızıl hastalığından 16 vaka, menenjitte 9 vaka bir ölüm, çocuk felci olarak adlandırılan poliomyelitten 8 vaka bir ölüm, şarbondan 6 ve basilli dizanteriden bir vaka olmak üzere toplam 1.961 vaka ve 7 ölüm gerçekleşmiştir. Giresun'da bu hastalıkların dışında daha çok Karadeniz bölgesine özgü bir hastalık olan ve iyot yetersizliğinden kaynaklanan *Guatr* hastalığına rastlanma sıklığı da yüksek bir şekilde görülmüştür (Çelik, 1997: 356). Öte yandan Belediye Çevre Sağlığı Teşkilatı, 1980 yılında kent merkezinde, özellikle hayvan bakımı yapılan evlerde, bu mekânların alt katından başlayarak sineklerle mücadele etmiştir (Dervişoğlu ve Kabacaoğlu, 2019: 287).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada, Giresun ilinde 1960-1980 yılları arasındaki sağlık alanındaki gelişmelerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada istatistikler, yıllıklar, bildirimler ve yerel gazetelerden elde edilen verilere göre Giresun'da başlangıçta zor koşullarda gelişen sağlık faaliyetlerinin zamanla iyi duruma getirildiği, kentte modern anlamda hastane, dispanser, sağlık ocağı kurulduğu ve salgın hastalıklar ile önemli ölçüde mücadele edildiği sonucuna varılabilir. Nitekim Aslan'ın (2003) araştırmasına göre o yıllarda ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da; kolera, difteri, dizanteri, kızamık, tifo, verem ve frengi gibi hastalıklar etkili olmuştur. Özellikle Bulut'un (2023) araştırmasında bu dönem itibarıyla verem hastalığı her kesimden insana bulaşarak, şehirde önlenmesi zor bir hâle gelmiştir. Aslan'a (2003) göre bu olumsuz gelişmelerin önüne geçmek amacıyla Giresun'da modern hastanelerin yapılmasına önem vermeye başlanmıştır. Bu doğrultuda zamanla merkez ilçede Devlet Hastanesi, Göğüs Hastalıkları Hastanesi ve Kale SSK Hastanesi sağlık hizmetine açılmıştır. Böylelikle Giresun sağlık kurumları ve hizmetleri bakımından Türkiye'nin önemli illerinden birisi hâline gelmeye başlamıştır. Bu dönemde sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi çalışmaları ile merkez ilçenin köylerinde sağlık ocakları, ilin birçok ilçesinde sağlık evleri tesis edilmiştir. Bununla birlikte Giresun Valiliği (1974)'deki verilere göre yine merkez ilçede; ana ve çocuk sağlığı, verem savaşı, frengi ve lepra savaşı, nüfus planlaması gibi dispanserler faaliyete geçirilmiştir.

Giresun'da; 1960-1980 yılları arasında TÜİK'teki (1963;1965) verilere göre hastane sayılarındaki artışa bağlı olarak hastanelerin yatak sayısında, ayakta ve yatarak tedavi edilen hasta sayısında düzenli artışların görüldüğünü söyleyebiliriz. Gülşen'in (2014) araştırmasına göre hastanelerdeki bu artışların yaşanmasında modern anlamda röntgen ve tahlil gibi hizmetlerin verilmeye başlanması önemli rol oynamıştır. Bir yandan TÜİK'teki (1969; 1981) verilere göre kamusal hastane ve yatak sayısında önemli miktarda artış gözlemlenirken, sağlık merkezlerinde tedavi edilen hasta sayılarında yer yer dalgalanmalar görülmüştür. TÜİK'teki (1962; 1981) verilere göre ise 20 yıllık süreç içerisinde mütehasıs, pratisyen ve diş hekimi, hemşire, sağlık teknisyeni, ebe ve eczacı gibi personel sayılarında ve eczane sayısında önemli artışlar gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu verilere göre mütehasıs hekim sayısı 1960'ta 8 iken, 1980'de 36'ya, pratisyen hekim sayısı 16'dan 37'ye, diş hekimi sayısı 4'ten

27'ye, hemşire sayısı 5'ten 250'ye, sağlık teknisyeni sayısı 42'den 80'e, ebe sayısı 21'den 289'a ve eczacı sayısı 5'ten 70'e ulaşmıştır. Ayrıca bu verilere göre eczane sayısı ise 5'ten 52'ye çıkmıştır. Karabrahimoğlu'nun (1984) araştırmalarında ise Giresun'daki eczane sayısı 54 olup, bu eczanelerin 18'i merkez ilçede yer almıştır. Diğerleri ise Bulancak'ta 7, Görele'de 6, Şebinkarahisar ve Tirebolu'da 4, Espiye'de 3, Dereli, Yağlıdere ve Keşap'ta 2, Alucra, Çanakçı, Güce, Harşit, Karabulduk ve Piraziz'de bir adettir. Öte taraftan Dervişoğlu ve Kabacaoğlu (2019), bu süreç içerisinde Giresun Belediyesi'nin kentin sağlık sorunları ile yakından ilgilendiğini ileri sürmüştür. Buna göre belediye binasında hastalar ücretsiz olarak tedavi edilmişlerdir. Dolayısıyla 1965'te belediye tabipliğinin gözetiminde 1.063 kişi muayene edilirken, 650 kişiye felç, 527 kişiye çiçek ve 68 kişiye ise tifo olmak üzere 1.245 vatandaşın aşısı yapılmıştır. Bununla birlikte 1.048 esnaf, sağlık kontrolünden geçirilmiştir. Ardından 1967'de 1.366 kişi çeşitli hastalıklara karşı aşılanırken, 736 kişi ise muayene edilmiştir.

Sonuç olarak; Giresun'da sağlık faaliyetleri Cumhuriyet dönemi ile gelişmeye başlamış, 1960-1980 yılları arasında sağlık hizmetleri her yönden modern hâle getirilmiştir. Bu dönem itibarıyla her ne kadar personel sorunları belirgin bir şekilde görülmüş ise de çok sayıda hastane, dispanser, sağlık evi, sağlık ocağı ve eczaneler halkın hizmetine açılmıştır. Böylelikle bu sağlık kurumları sayesinde Giresun ili, Türkiye'nin sağlık alanında önemli bir şehri hâline gelmeye başlamıştır. Dolayısıyla bu dönem, 1980 sonrası Giresun'daki sağlık alanındaki çalışmaların laboratuvarını teşkil etmiştir. Bir başka deyişle, o dönem itibarıyla sağlık hususunda gelişim gösteren Giresun ili, 1980 ve özellikle 1990 yıllarında sağlık faaliyetleri bakımından önemli bir kent görünümüne sahip olmuştur.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Bu araştırma istatistiksel verilerden, yerel gazetelerden, konu ile ilgili sempozyum bildirilerinden ve bazı kitaplardan elde edilen bilgilere göre hazırlandığından dolayı yeni kaynaklara ulaşıldıkça benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma birtakım kaynaklardan elde edilen verilerin bir araya getirilmesi ile ele alındığından, sağlık yönü ile Giresun'un bu dönemine ilk kez değinildiğinden dolayı yeni bilgilerin elde edilmesiyle birlikte kentin sağlık alanında daha kapsamlı araştırmaların yapılması, konunun genişlemesi açısından tavsiye edilebilir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırma tek yazarlı olarak yürütülmüştür.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma için etik kurul izni gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aslan, M. K. (2003). *Atatürk devrinde Giresun'da sağlık faaliyetleri* (Ed. A. Çelik). *Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun Sempozyum Bildirileri Hasan Ögütçü Armağanı*, Giresun, Türkiye.
- Bulut, M. (2023). Sağlık hizmetleri ve hastaneler (Ed. O. Karaman & M. Fatsa). *Cumhuriyetin 100. Yılında Giresun (Merkez İlçe)* içinde (s. 226-238). Giresun Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çelik, M. (1997, 24-25 Mayıs). Cumhuriyet döneminde Giresun: iktisadi açıdan bir tetkik, *Giresun Tarihi Sempozyumu Bildiriler-I*, Giresun, Türkiye.
- Çukurova, P., Çakmaklı T., Parin, C., & Aydın, M. (2023). Millî eğitim şura kararlarının okul öncesi eğitim kademesi açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 7(23), 87-98. <https://doi.org/10.31455/asya.1212634>
- Dervişoğlu, T., & Kabacaoğlu, M.G. (2019). *Giresun belediyesi ve başkanları (1869-2014)*. (Ed. S. Balcı & G. İltar). Giresun Belediyesi Yayınları.
- Emecen, M. F., Yüksel, A., Yılmaz, Ö., Karaman, O., & Başkaya, M. (2023). *Giresun'da ticaret-Giresun ticaret ve sanayi odası tarihi* (Ed. İ. Atiksoy). Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.
- Giresun Valiliği Yayınları. (1974). *Cumhuriyetin 50. yılında Giresun 1973 il yılığı*.
- Giresun Valiliği Yayınları. (1998). *Cumhuriyetimizin 75. yılında Giresun*.
- Gülşen, A. (2014). *Giresun'da sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yaşam (1945-1960)* (Tez No: 375249) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.

- Gündüz (1963). "Hastanemize kalorifer yapılıyor". 4 Ekim 1963, 3334.
- Gündüz (1965). "Yeni hastane bu sabah açıldı-sağlık okulu da muvakkaten Gedikkaya'daki binaya naklediliyor". 27 Aralık 1965, 4019.
- Gündüz (1966). "Giresun doğumevi dün hizmete açıldı". 13 Aralık 1966, 4316.
- Gündüz (1971). "İlimizde sosyal sigorta hastanesi inşaatı işine 1972 yılında başlanıyor". 18 Ekim 1971, 5800.
- Güzel İstanbul Matbaası. (1968). *Giresun 1967 il yyllığı*.
- Hamle (1962). "Gedikkaya hastanesine telefon verildi". 21 Ağustos 1962, 3368.
- Hamle (1965). "Devlet hastanesi 15 güne kadar naklediliyor". 18 Aralık 1965, 5432.
- Hamle (1965). "Giresun devlet hastanesi Gedikkaya'daki yeni binaya taşındı-halen 200 yataklı olan hastane 450 yataklı olacak". 28 Aralık 1965, 5440.
- Hamle (1967). "Hastane bakımından en şanslı illerden biriyiz". 29 Nisan 1967, 5822.
- Karadeniz (1966). "Giresun doğumevi bugün açılıyor". 12 Aralık 1966, 2531.
- Karabrahimoğlu, S. (1984). *Giresun bütün yönleri ve kazaları ile* (3. Baskı). Özen Matbaacılık.
- Karaman, O. (2003). *Hilal-i ahmer cemiyeti Giresun şubesi* (Ed. A. Çelik). Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun Sempozyum Bildirileri Hasan Öğütçü Armağanı, Giresun, Türkiye.
- Karaman, O. (2023). Giresun şehir tarihi (Ed. O. Karaman & M. Fatsa). *Cumhuriyetin 100. Yılında Giresun (Merkez İlçe)* İçinde (s. 28-66). Giresun Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kuran, E. (1997, 24-25 Mayıs). Cumhuriyet döneminde Giresun (1923-1980), *Giresun Tarihi Sempozyumu Bildiriler-I*, Giresun, Türkiye.
- Ordu Havadis (1976). "Giresun sigorta hastanesinin 250 yataklı olmasına gayret ediliyor". 19 Mart 1976, 1967.
- Pahsa, A., & Kolikpınar, M. (2015). Geçmişten günümüze Giresun'da sağlık (Ed. Ü. Bekdemir & M. Fatsa). *Geçmişten Günümüze Giresun* İçinde (s. 348-358). Giresun İl Özel İdaresi Yayınları.
- Sarısaman, S. (1998, 30-31 Mayıs). Giresun basınına göre cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da sosyal, kültürel ve ekonomik hayat, *Giresun Kültür Sempozyumu Bildiriler-II*, Giresun, Türkiye.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1962). *Türkiye istatistik yyllığı, 1960-1962*. TÜİK Yayınları-460.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1963). *Türkiye istatistik yyllığı, 1963*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-490.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1965). *Türkiye istatistik yyllığı, 1964-1965*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-510.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1969). *Türkiye istatistik yyllığı, 1968*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-580.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1973). *Türkiye istatistik yyllığı, 1971*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-670.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1974). *Türkiye istatistik yyllığı, 1973*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-710.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1976). *Türkiye istatistik yyllığı, 1975*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-750.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1979). *Türkiye istatistik yyllığı, 1979*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-890.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1981). *Türkiye istatistik yyllığı, 1981*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-960.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (1982). *Doğum istatistikleri (sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği illerde, 1977-1980)*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası TÜİK Yayınları-975.
- Yeni Giresun (1965). "Hastane naklediliyor". 22 Aralık 1965, 9976.
- Yeni Giresun (1965). "Yeni hastane bugün hizmete giriyor- 450 yataklı hastaneye ancak 200 yatak konuldu". 27 Aralık 1965, 9980.
- Yılmaz, A. (2019). *Dr. Ali Naci Duyduk'un hayatı ve faaliyetleri* (Tez No: 563294) [Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.

